

DE VELDKREKEL *GRYLLUS CAMPESTRIS* IN ZEEUWS-VLAANDEREN (ORTHOPTERA)

Lucien Calle

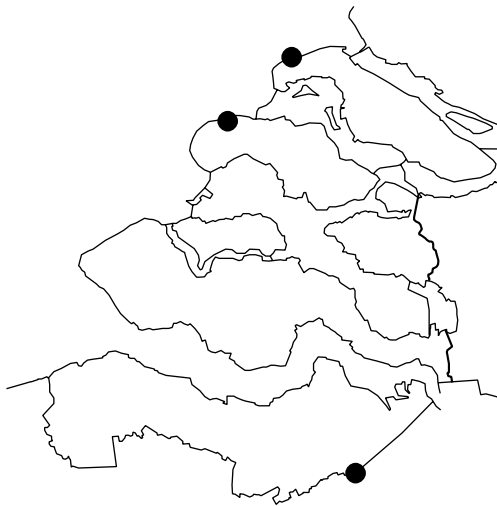
Inleiding

De veldkrekkel is al sinds het begin van de vorige eeuw bekend van de Pleistocene zandgronden van oostelijk Zeeuws-Vlaanderen. De laatste waarnemingen dateren van de jaren vijftig (bron: landelijk Orthoptera-bestand van eis-Nederland). Daarna is de soort hier niet meer aangetroffen (Kleukers et al. 1997).

Recentelijk werd de veldkrekkel weer in dit gebied gevonden op een veldje in het Clingse Bos (Amersfoortcoördinaten 63 363) (zie ook Calle 2000). De vondst kwam niet als een grote verrassing omdat in het Stopersbos, aan de Belgische kant van de grens, een grote populatie veldkrekels voorkomt. De laatste jaren hoorde ik hier steeds volop veldkrekels tot op een afstand van minder dan 100 meter van de grens. In 1999 hoorde ik er op een kapvlakte met opslag van bomen in totaal 40 roepende mannetjes. Er ligt echter een tamelijk drukke weg tussen het Belgische en Nederlandse deel. Voor de veldkrekkel is dit een serieuze barrière omdat het beest niet kan vliegen. In 1997 werd de veldkrekkel op het Nederlandse veldje gevonden. Intensieve inventarisaties in 1998 en 1999 maakten duidelijk dat ze hier in die jaren niet aanwezig geweest zijn. In 2000 werden maximaal vier roepende mannetjes en een vrouwtje waargenomen. Vooralsnog is niet duidelijk of het gaat om echte populatie, of dat er regelmatig dieren vanuit het Stopersbos Nederland binnenkomen. In dat licht zal het interessant zijn om in de zomer te bekijken of er ook nymfen gevonden kunnen worden. Dit zou aantonen dat de soort zich ter plekke voortplant.

Biotoop

Het veldje bevindt zich in een voedselarm dekzandgebied. De vegetatie is van nature soortenrijk maar weinig volumineus, met open zandige stukjes. Door het achterwege blijven van begrazing of hooibeheer vindt er echter onder invloed van stikstofdepositie op veel stukken een

Figuur 1
Recente waarnemingen (vanaf 1980) van de veldkrekkel in Zuidwest-Nederland.

Figure 1
Recent records of the fieldcricket (since 1980) in the southwest of the Netherlands.

langzame verruiging (o.a. vergrassing) plaats. Het meest zuidelijk deel is in 1998 omgeploegd, waarbij dus geen voedingsstoffen zijn afgevoerd. Het heeft een nog wat opener vegetatie, maar groeit alweer snel dicht. Aangetroffen soorten: vroege haver, gewone rolklaver, jacobskruiskruid, schapenzuring, klein vogelpootje, vertakte leeuwentand, veldbeemdgras, echte witbol, zachte witbol, vlasbekje, St. janskruid, smalle weegbree, duizendblad, kruipende boterbloem, mannetjesrepijs en driekleurig viooltje. Mossen: zandhaarmos, plooibladmos en purpersteeltje (namen conform Dirkse et al. (1999)). Korstmossen: gevorkt heidestaartje en kopjesbekermos (namen conform Aptroot et al. (1999)). Op het noordelijk deel zijn de laatste jaren geen beheersmaatregelen uitgevoerd en de vegetatiemat is hier ook veel dichter. Ze lijkt daarom voor het grootste deel ongeschikt geworden voor veldkrekels. Echte witbol, veldbeemdgras en jacobskruiskruid zijn er erg dominant. Andere soorten: gewone rolklaver, braam, vertakte leeuwentand, kruipende boter-

Figuur 2
Grasland in het Clingse bos waar de veldkrekkel in 1997 en 2000 werd waargenomen. In januari 2001 werden hier delen geplagd om de levenskansen van deze bedreigde soort te vergroten.

Figure 2
Grassland in the Clingse bos, where the fieldcric-ket was observed in 1997 and 2000. In January 2001 the topsoil was locally removed to enhance the changes of this endangered species.

bloem, gewone hoornbloem, liggend hertshooi, kruipganzerik en grasmuur. Mossen: groot rimpelmos, zandhaarmos, en ruig haarmos. De cladonia's die hier enkele jaren geleden nog groeiden zijn nu vrijwel volledig verdwenen. Een opvallend gegeven is dat de nestholletjes precies op de grens van de twee beschreven deelgebieden aanwezig waren. Precies daar, waar wat reliëf aanwezig is.

Op het veldje zijn de volgende sprinkhanen aangetroffen: krasser *Chorthippus parallelus*, bruine sprinkhaan *Chorthippus brunneus*, ratelaar *Chorthippus biguttulus*, snortikker *Chorthippus mollis*, knopspruitje *Myrmeleotettix maculatus*, gewoon spitskopje *Conocephalus dorsalis* en grote groene sabelsprinkhaan *Tettigonia viridissima*. Op korte afstand bevinden zich in vergelijkbare biotopen populaties van gewoon doornetje *Tetrix undulata* en zeggedoornetje *Tetrix subulata*. De bosranden rond het veldje worden bewoond door struiksprinkhaan *Leptophyes punctatissima* en boomsprinkhaan *Meconema thalassinum*.

Bescherming en beheer

De veldkrekkel is een van de meest bedreigde sprinkhanen en krekels in ons land (Odé 1999). Net als in veel andere delen van ons land lijkt de veldkrekkel op weg om uit te sterven in Zuidwest-

Nederland (Kleukers et al. 1997). Vanaf 1980 resteert alleen nog een populatie in het schurvelingenlandschap van Goeree. Met de nieuwe vondst in Zeeuws-Vlaanderen en een recent ontdekte populatie op Schouwen (door Jack Musters) ziet de toekomst voor de veldkrekkel er iets minder somber uit (fig. 1). Een inspanning om een populatie in Zeeuws-Vlaanderen te stimuleren is hoe dan ook gerechtvaardigd.

Het grootste deel van het veldje is door de verdichting van de vegetatie niet echt geschikt meer voor de veldkrekkel. Door de voedselrijke bovenste bodemlaag op een aantal plaatsen af te plaggen komt de voedselarme zandlaag weer tevoorschijn. Tevens wordt hiermee enig reliëf aangebracht. De beheerder, Delta Nuts Bedrijven, bleek bereid om een dergelijke kleinschalige beheersmaatregel uit te laten voeren. Stichting Landschapsbeheer Zeeland heeft het werk op 11.1.2001 uitgevoerd. Op drie plaatsen van circa 300 m², en een aantal smalle langwerpige stroken, werd geplagd. Verdere beheersmaatregelen worden afhankelijk gesteld van de resultaten op de veldjes. De hoop is dat zich door dit aangepast beheer een stabiele bronpopulatie van veldkrekels kan gaan ontwikkelen. We hopen dat in de toekomst van hieruit ook andere delen van het Clingse bos bezet kunnen worden.

Dankwoord

Sandra Dobbelaar wordt bedankt voor de hulp bij het determineren van de planten en Gerrit Blaauwendraad, als terreinbeheerder voor de toestemming van het plagproject en Stichting Landschapsbeheer Zeeland voor het uitvoeren ervan.

Literatuur

- Aptroot, A., C.M. van Herk, L.B. Sparrius & P.P.G. van den Boom 1999. Checklist van de Nederlandse lichenen en lichenicole fungi. – Buxbaumiella 50: 1-67.
- Calle, L. 2000. Veldkrekels in Oost Zeeuws-Vlaanderen. – De Steltkluut 2000-4: 11-13.
- Dirkse, G., H. During & H. Siebel 1999. Standaardlijst van de Nederlandse blad-, lever- en hauwmossen. – Buxbaumiella 50: 68-128.
- Kleukers, R.M.J.C., E.J. van Nieukerken, B. Odé, L.P.M. Willemse en W.K.R.E. van Wingerden 1997. De sprinkhanen en krekels van Nederland (Orthoptera). – Nederlandse Fauna 1: 1-416.
- Odé, B. 1999. Bedreigde en kwetsbare sprinkhanen en krekels in Nederland (Orthoptera). Basisrapport met voorstel voor de Rode lijst. – European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

SUMMARY

The fieldcricket *Gryllus campestris* in Zeeuws-Vlaanderen (Orthoptera)

In 1997 and 2000 some fieldcrickets (*Gryllus campestris*) were observed in a grassland within a forest (Clingse Bos) in Zeeuws-Vlaanderen. These are the first records since the 1950's in this area. Because no fieldcrickets were observed in 1998 and 1999 it is thought that the animals have migrated from a nearby population just across the Belgian border. The topsoil of the grassland has been removed locally to expose the sandy soil, to increase the chances for the fieldcricket to establish a population. Together with the rediscovery of a population in Schouwen the future for the fieldcricket in the southwest of the Netherlands looks a bit more promising.

L. Calle
Walstraat 7
4531 ED Terneuzen